

1 ⁹⁷⁶ **1** Zwój księgi (o) ¹⁰⁷⁸ narodzinach ²⁴²⁴ Jezusa ⁵⁵⁴⁷ Chrystusa, ⁵²⁰⁷ syna ¹¹³⁸ Dawida, ⁵²⁰⁷ syna
¹¹ Abrahama. **2** ¹¹ Abraham ¹⁰⁸⁰ zrodził ²⁴⁶⁴ Izaaka, ¹¹⁶¹ a ²⁴⁶⁴ Izaak ¹⁰⁸⁰ zrodził ²³⁸⁴ Jakuba,
¹¹⁶¹ a ²³⁸⁴ Jakub ¹⁰⁸⁰ zrodził ²⁴⁵⁵ Judę ²⁵³² i ⁸⁰ braci ⁸⁴⁶ jego, **3** ¹¹⁶¹ a ²⁴⁵⁵ Juda ¹⁰⁸⁰ zrodził ⁵³²⁹ Faresa ²⁵³² i ²¹⁹⁶ Zareę
¹⁵³⁷ z ²²⁸³ Tamary, ¹¹⁶¹ a ⁵³²⁹ Fares ¹⁰⁸⁰ zrodził ²⁰⁷⁴ Esroma, ¹¹⁶¹ a ²⁰⁷⁴ Esrom ¹⁰⁸⁰ zrodził ⁶⁸⁹ Arama, **4** ¹¹⁶¹ a ⁶⁸⁹ Aram
¹⁰⁸⁰ zrodził ²⁸⁴ Aminadaba, ¹¹⁶¹ a ²⁸⁴ Aminadab ¹⁰⁸⁰ zrodził ³⁴⁷⁶ Naassona, ¹¹⁶¹ a ³⁴⁷⁶ Naasson ¹⁰⁸⁰ zrodził
⁴⁵³³ Salmona, **5** ¹¹⁶¹ a ⁴⁵³³ Salmon ¹⁰⁸⁰ zrodził ¹⁰⁰³ Booza ¹⁵³⁷ z ⁴⁴⁷⁷ Rahab, ¹¹⁶¹ a ¹⁰⁰³ Booz ¹⁰⁸⁰ zrodził ⁵⁶⁰¹ Jobeda
¹⁵³⁷ z ⁴⁵⁰³ Rut, ¹¹⁶¹ a ⁵⁶⁰¹ Jobed ¹⁰⁸⁰ zrodził ²⁴²¹ Jesaja, **6** ¹¹⁶¹ a ²⁴²¹ Jesaj ¹⁰⁸⁰ zrodził ¹¹³⁸ Dawida – ⁹³⁵ króla,
¹¹⁶¹ a ¹¹³⁸ Dawid – ⁹³⁵ król ¹⁰⁸⁰ zrodził ⁴⁶⁷² Salomona ¹⁵³⁷ z ³⁵⁸⁸ tej, (która należała do) ³⁷⁷⁴ Uriasza,
¹¹⁶¹ **7** ¹¹⁶¹ a ⁴⁶⁷² Salomon ¹⁰⁸⁰ zrodził ⁴⁴⁹⁷ Roboama, ¹¹⁶¹ a ⁴⁴⁹⁷ Roboam ¹⁰⁸⁰ zrodził ⁷ Abiasa, ¹¹⁶¹ a ⁷ Abias
¹⁰⁸⁰ zrodził ⁷⁶⁰ Asafa, **8** ¹¹⁶¹ a ⁷⁶⁰ Asaf ¹⁰⁸⁰ zrodził ²⁴⁹⁸ Jozafata, ¹¹⁶¹ a ²⁴⁹⁸ Jozafat ¹⁰⁸⁰ zrodził ²⁴⁹⁶ Jorama,
¹¹⁶¹ a ²⁴⁹⁶ Joram ¹⁰⁸⁰ zrodził ³⁶⁰⁴ Ozjasza, **9** ¹¹⁶¹ a ³⁶⁰⁴ Ozjasz ¹⁰⁸⁰ zrodził ²⁴⁸⁸ Joatama, ¹¹⁶¹ a ²⁴⁸⁸ Joatam ¹⁰⁸⁰ zrodził
⁸⁸¹ Achaza, ¹¹⁶¹ a ⁸⁸¹ Achaz ¹⁰⁸⁰ zrodził ¹⁴⁷⁸ Ezechiasza, **10** ¹¹⁶¹ a ¹⁴⁷⁸ Ezechiasz ¹⁰⁸⁰ zrodził ³¹²⁸ Manassesa,
¹¹⁶¹ a ³¹²⁸ Manasses ¹⁰⁸⁰ zrodził ³⁰⁰ Amona, ¹¹⁶¹ a ³⁰⁰ Amon ¹⁰⁸⁰ zrodził ²⁵⁰² Jozjasza, **11** ¹¹⁶¹ a ²⁵⁰² Jozjasz
¹⁰⁸⁰ zrodził ²⁴²³ Jechoniasza ²⁵³² oraz ⁸⁰ braci ⁸⁴⁶ jego w czasie ¹⁹⁰⁹ przesiedlenia (do) ³³⁵⁰ Babilonu, **12** ⁸⁹⁷
¹¹⁶¹ a ³³²⁶ po ³³⁵⁰ przesiedleniu (do) ⁸⁹⁷ Babilonu ²⁴²³ Jechoniasz ¹⁰⁸⁰ zrodził ⁴⁵²⁸ Salatiela, ¹¹⁶¹ a ⁴⁵²⁸ Salatiel
¹⁰⁸⁰ zrodził ²²¹⁶ Zorobabela, **13** ¹¹⁶¹ a ²²¹⁶ Zorobabel ¹⁰⁸⁰ zrodził ¹⁰ Abiuda, ¹¹⁶¹ a ¹⁰ Abiud ¹⁰⁸⁰ zrodził
¹⁶⁶² Eliakima, ¹¹⁶¹ a ¹⁶⁶² Eliakim ¹⁰⁸⁰ zrodził ¹⁰⁷ Azora, **14** ¹¹⁶¹ a ¹⁰⁷ Azor ¹⁰⁸⁰ zrodził ⁴⁵²⁴ Sadoka, ¹¹⁶¹ a ⁴⁵²⁴ Sadok
¹⁰⁸⁰ zrodził ⁸⁸⁵ Achima, ¹¹⁶¹ a ⁸⁸⁵ Achim ¹⁰⁸⁰ zrodził ¹⁶⁶⁴ Eliuda, **15** ¹¹⁶¹ a ¹⁶⁶⁴ Eliud ¹⁰⁸⁰ zrodził ¹⁶⁴⁸ Eleazara,
¹¹⁶¹ a ¹⁶⁴⁸ Eleazar ¹⁰⁸⁰ zrodził ³¹⁵⁷ Mattana, ¹¹⁶¹ a ³¹⁵⁷ Mattan ¹⁰⁸⁰ zrodził ²³⁸⁴ Jakuba, **16** ¹¹⁶¹ a ²³⁸⁴ Jakub ¹⁰⁸⁰ zrodził
²⁵⁰¹ Józefa, ⁴³⁵ męża ³¹³⁷ Marii, ¹⁵³⁷ z ³⁷³⁹ której został ¹⁰⁸⁰ zrodzony ²⁴²⁴ Jezus, ³⁰⁰⁴ nazywany ⁵⁵⁴⁷ Chrystusem.
17 ³⁹⁵⁶ Wszystkich ³⁷⁶⁷ więc ¹⁰⁷⁴ pokoleń ⁵⁷⁵ od ¹¹ Abrahama ²¹⁹³ do ¹¹³⁸ Dawida – ¹⁰⁷⁴ pokoleń ¹¹⁸⁰ czternaście,
²⁵³² i ⁵⁷⁵ od ¹¹³⁸ Dawida ²¹⁹³ do ³³⁵⁰ przesiedlenia (do) ⁸⁹⁷ Babilonu – ¹⁰⁷⁴ pokoleń ¹¹⁸⁰ czternaście,
²⁵³² i ⁵⁷⁵ od ³³⁵⁰ przesiedlenia (do) ⁸⁹⁷ Babilonu ²¹⁹³ do ⁵⁵⁴⁷ Chrystusa – ¹⁰⁷⁴ pokoleń ¹¹⁸⁰ czternaście. **18**
¹¹⁶¹ A ¹⁰⁸³ narodzenie ²⁴²⁴ Jezusa ⁵⁵⁴⁷ Chrystusa ²²⁵⁸ było ³⁷⁷⁹ takie: ¹⁰⁶³ ponieważ ³³⁸⁴ matka ⁸⁴⁶ jego, ³¹³⁷ Maria,
³⁴²³ będąc ²⁵⁰¹ zaślubiona ⁴²⁵⁰ Józefowi, ²²²⁸ wcześniej, ⁴⁹⁰⁵ zanim ⁸⁴⁶ [-] ⁴⁹⁰⁵ się ²¹⁴⁷ oni zeszli, znalazła się

tą, która ma (dziecko) w łonie za sprawą Ducha Świętego, **19** a Józef, jej
 mąż, będąc sprawiedliwym i nie chcąc jej wystawić na pośmiewisko, chciał
 potajemnie ją uwolnić, **20** a (gdy) on to obmyślił, oto anioł Pana ukazał się
 mu podczas snu, mówiąc: Józefie, synu Dawida, nie bój się wziąć (do siebie)
 Marii, twojej żony, ponieważ to, co w niej, zrodzone jest za sprawą Ducha
 Świętego; **21** i urodzi syna, i nazwiesz go imieniem Jezus, ponieważ
 On wybawi lud swój od ich grzechów. **22** A to wszystko stało się, aby
 wypełniło się to, co zostało powiedziane poprzez Pana za pośrednictwem
 proroka, mówiącego: **23** Oto panna „będzie mieć w łonie” i urodzi syna,
 i nazwą go imieniem Emmanuel, co jest tłumaczone: razem z nami Bóg.
24 A Józef, obudzwszy się ze snu, uczynił, jak nakazał mu anioł Pana,
 i przyjął swoją żonę, **25** i nie poznawał jej, aż [-] urodziła syna swego
 pierwszotnego; i nazwał go imieniem Jezus.

2 **1** A kiedy Jezus urodził się w Betlejem, w Judei, za dni Heroda –
 króla, oto magowie ze wschodu przybyli do Jerozolimy, **2** mówiąc: Gdzie
 się znajduje (ten) narodzony król Judejczyków? Zobaczyliśmy bowiem jego
 gwiazdę na wschodzie i przyszliśmy oddać mu pokłon. **3** A gdy (to)
 usłyszał król Herod, przestraszył się, a razem z nim cała Jerozolima. **4**
 I zebrawszy wszystkich arcykapłanów i znawców Pisma (spośród) ludu,
 dowiadywał się od nich, gdzie się rodzi Mesjasz. **5** A oni powiedzieli mu:
 w Betlejem, w Judei, tak bowiem jest napisane przez proroka: **6** I ty,
 Betlejem, ziemio Judy, wcale nie jesteś najmniejsze spośród rządzców Judy,
 ponieważ z ciebie wyjdzie rządzący, który paść będzie lud mój – Izraela. **7**
 Wtedy Herod, potajemnie wezwawszy magów, dokładnie dowiedział się od

nich (o) czasie ukazującej się gwiazdy. **8** I wysławszy ich do Betlejem, powiedział: dotrzyjcie, dokładnie wypytajcie o dziecko. A gdy (je) znajdziecie, oznajmijcie mi, żebym i ja przyszedł (i) oddał mu pokłon. **9** A oni, gdy wysłuchali króla, wyruszyli; a oto gwiazda, którą dostrzegli na wschodzie, wyprzedzała ich, aż przybyła (i) stanęła ponad (miejszem), gdzie było dziecko. **10** A gdy dostrzegli gwiazdę, uradowali się radością bardzo wielką. **11** I gdy przyszedli do domu, zobaczyli^a dziecko, razem z Marią, jego matką, i upadłszy, oddali mu pokłon, a otworzywszy swoje skarby, ofiarowali mu dary: złoto i kadzidło, i mirrę.

12 A gdy podczas snu otrzymali pouczenie, (aby) nie powracać do Heroda, poprzez inną drogę odeszli na swoje terytorium. **13** A gdy oni odeszli, oto anioł Pana ukazał się podczas snu Józefowi, mówiąc: powstań, weź dziecko i jego matkę, i uciekaj do Egiptu, i bądź tam, aż [-] ci powiem. Zamierza bowiem Herod odszukać dziecko, (żeby) je stracić. **14** A on, gdy powstał, wziął nocą to dziecko oraz jego matkę i odszedł do Egiptu. **15** I był tam aż do końca (życia) Heroda, aby wypełniło się to, co zostało powiedziane przez Pana za pośrednictwem proroka, mówiącego: z Egiptu wywołałem syna mego. (Oz 11:1) **16** Wtedy Herod, gdy dostrzegł, że został wyszydzony przez magów, bardzo się rozgniewał i posławszy (swoich ludzi), zgładził wszystkich chłopców w Betlejem oraz we wszelkich jego granicach, od dwulatków (począwszy) oraz poniżej (tego wieku), zgodnie z czasem, (o) którym dokładnie się dowiedział od magów. **17** Wtedy wypełniło się (to, co) zostało powiedziane przez proroka Jeremiasza, mówiącego: **18** W Rama był słyszany głos: lament i płacz, i wielkie

^aTR: I gdy przyszedli do domu, znaleźli (2147) małe dziecko (...)

narzekanie; Rachel opłakuje swoje dzieci i nie chce zostać pocieszona,
ponieważ (ich już) nie ma. (Jr 31:15) **19** A gdy Herod doszedł do końca
(życia), oto anioł Pana poprzez sen ukazał się Józefowi w Egipcie, **20**
mówiąc: Powstań, weź dziecko i jego matkę i wyrusz do ziemi Izraela.
Umarli bowiem ci, którzy szukają duszy dziecka. **21** A On, gdy powstał,
wziął dziecko i jego matkę, i przybył do ziemi Izraela. **22** Ale
gdy usłyszał, że Archelaos jest królem w Judei – zamiast Heroda, swojego
ojca – przestraszył się tam wejść; a otrzymawszy pouczenie podczas
snu, odszedł ku obszarom Galilei. **23** A gdy (tam) przybył, zamieszkał
w mieście, zwanym Nazaret, aby wypełniło się to, co zostało powiedziane
za pośrednictwem proroków, że będzie nazwany Nazarejczykiem.

3 **1** A w owe dni przybył Jan Chrzciciel, który głosił na pustkowiu
Judei **2** i mówił: zmieniajcie myślenie, ponieważ zbliżyło się
królestwo niebios. **3** Jest on bowiem przepowiedziany przez proroka
Izajasza, który mówi: Głos wołającego na pustkowiu: przygotujcie drogę
Pana; prostymi czynicie Jego ścieżki. **4** Sam zaś Jan miał swe odzienie
z sierści wielbłąda oraz skórzany pas wokół swoich bioder, a pokarmem
jego była szarańcza i dziki miód. **5** Wtedy wychodziła do niego
Jerozolima i cała Judea, i cała sąsiednia okolica Jordanu; **6**
i byli zanurzeni przez niego w Jordanie – ci, którzy wyznawali swoje
grzechy. **7** A gdy dostrzegł licznych faryzeuszów i saduceuszów,
przychodzących do (dokonywanego przez) niego zanurzenia, powiedział im:
potomstwo żmij, kto wam pokazał, jak uciec od mającego nadejść gniewu?
8 Zrodźcie zatem owoc, godny zmiany myślenia. **9** I nie sądzcie, że słuszne
(jest) mówić wobec siebie: mamy ojca – Abrahama, gdyż mówię wam,

³⁷⁵⁴ ze ²³¹⁶ Bóg ¹⁴¹⁰ jest w stanie ¹⁵³⁷ z ⁵¹³⁰ tych kamieni ³⁰³⁷ wzbudzić ¹⁴⁵³ dzieci ⁵⁰⁴³ Abrahamowi. **10**
¹¹⁶¹ Ale ²²³⁵ już właśnie ²⁵³² i ⁵¹³ siekiera ⁴³¹⁴ do korzenia ⁴⁴⁹¹ drzew ¹¹⁸⁶ jest przystawiona. ²⁷⁴⁹ Każde ³⁹⁵⁶
³⁷⁶⁷ więc ¹¹⁸⁶ drzewo, ³³⁶¹ które ⁴¹⁶⁰ nie ²⁵⁷⁰ rodzi ²⁵⁹⁰ dobrego ¹⁵⁸¹ owocu, ²⁵³² zostaje wycięte ⁹⁰⁶ i ³⁷⁵⁶ wrzucane
¹⁵¹⁹ w ⁴⁴⁴² ogień. **11** ¹⁴⁷³ Ja ³³⁰³ [-] ⁵²⁰⁹ was ⁹⁰⁷ zanurzam ¹⁷²² w ⁵²⁰⁴ wodzie ¹⁵¹⁹ ku ³³⁴¹ zmianie ¹¹⁶¹ myślenia,
¹¹⁶¹ ale ³⁵⁸⁸ ten, ²⁰⁶⁴ który ³⁶⁹⁴ przychodzi ³⁴⁵⁰ za mną, ²⁰⁷⁶ jest ²⁴⁷⁸ potężniejszy ³⁴⁵⁰ ode ³⁷⁵⁶ mnie; ¹⁵¹⁰ nie ²⁴²⁵ jestem
⁴⁰ dostatecznie ³⁷³⁹ ważny, ⁵²⁶⁶ (by) ⁹⁴¹ mu ⁸⁴⁶ sandały ⁵²⁰⁹ podnieść. ⁹⁰⁷ On ¹⁷²² was ⁴¹⁵¹ zanurzy ¹²⁴⁵ w ¹²⁴⁵ Duchu
⁸⁴⁶ Świętym^b **12** ⁴⁰ którego ³⁷³⁹ szufla ⁴⁴²⁵ do odwiewania ¹⁷²² jest ⁸⁴⁶ w ⁵⁴⁹⁵ jego ²⁵³² rękę; ¹²⁴⁵ i ⁸⁴⁶ oczyści
⁸⁴⁶ swoje ²⁵⁷ klepisko, ²⁵³² i ⁴⁸⁶³ zbierze ⁸⁴⁶ swą ⁴⁶²¹ pszenicę ¹⁵¹⁹ do ⁵⁹⁶ magazynu, ¹¹⁶¹ zaś ⁸⁹² plewy ²⁶¹⁸ spali
⁷⁶² w ⁴⁴⁴² ogniu, ⁷⁶² niemożliwym ⁵¹¹⁹ do ³⁸⁵⁴ ugaszenia. **13** ²⁴²⁴ Wtedy ⁵⁷⁵ przybył ¹⁰⁵⁶ Jezus ¹⁹⁰⁹ z ²⁴⁴⁶ Galilei
⁴³¹⁴ nad ²⁴⁹¹ Jordan ⁹⁰⁷ do ⁵²⁵⁹ Jana, ⁸⁴⁶ by ⁹⁰⁷ dać ¹¹⁶¹ się ²⁴⁹¹ przez ⁵²⁵⁹ niego ⁵²⁵⁹ zanurzyć. **14** ¹²⁵⁴ Zaś ⁸⁴⁶ Jan
⁴⁶⁷⁵ powstrzymywał ²⁵³² go, ⁴⁷⁷¹ mówiąc: ²⁰⁶⁴ ja ⁴³¹⁴ mam ³¹⁶⁵ potrzebę, ¹¹⁶¹ (by) ²⁴²⁴ być ⁶¹¹ zanurzonym ²⁰³⁶ przez
⁴³¹⁴ ciebie, ⁸⁴⁶ a ⁸⁶³ ty ⁷³⁷ przychodzisz ³⁷⁷⁹ do ¹⁰⁶³ mnie? **15** ⁴²⁴¹ A ²⁰⁷⁶ Jezus, ⁴¹³⁷ odpowiadając, ²²⁵⁴ powiedział
¹³⁴³ do ⁵¹¹⁹ niego: ⁸⁴⁶ dopuść ⁸⁶³ teraz, ²⁴²⁴ tak ²⁵³² bowiem ⁹⁰⁷ stosowne ³⁷⁷² jest ³⁷⁷² wypełnić ³⁷⁷² nam ³⁷⁷² wszelką
²⁵³² sprawiedliwość. ¹⁴⁹² Wtedy ⁴¹⁵¹ go ²³¹⁶ dopuścił. **16** ²⁵⁹⁷ Jezus ⁵⁶¹⁶ zaś, ⁴⁰⁵⁸ gdy ²⁵³² został ²⁰⁶⁴ zanurzony,
²¹¹⁷ natychmiast ³⁰⁵ wyszedł ⁵⁷⁵ z ⁵²⁰⁴ wody. ²⁵³² I ²⁴⁰⁰ oto ⁴⁵⁵ otwarte ⁸⁴⁶ zostały ³⁷⁷² mu ³⁷⁷² niebiosa
²⁵³² i ¹⁴⁹² dostrzegł ⁴¹⁵¹ ducha ²³¹⁶ Boga, ²⁵⁹⁷ zstępującego ⁵⁶¹⁶ jak ⁴⁰⁵⁸ gdyby ²⁵³² gołąb ²⁰⁶⁴ i ²⁰⁶⁴ przychodzącego
¹⁹⁰⁹ na ⁸⁴⁶ niego. **17** ²⁵³² I ²⁴⁰⁰ oto ⁵⁴⁵⁶ głos ¹⁵³⁷ z ³⁷⁷² nieba ³⁰⁰⁴ mówił: ³⁷⁷⁸ Ten ²⁰⁷⁶ jest ³⁴⁵⁰ moim ²⁷ umiłowanym ⁵²⁰⁷ synem,
¹⁷²² w ³⁷³⁹ którym ²¹⁰⁶ mam ²¹⁰⁶ upodobanie.

4 ⁵¹¹⁹ **1** Wtedy ²⁴²⁴ Jezus ³²¹ został ¹⁵¹⁹ wyprowadzony ²⁰⁴⁸ na ⁵²⁵⁹ pustkowie ⁴¹⁵¹ przez ⁴¹⁵¹ ducha, ⁴¹⁵¹ (by)
³⁹⁸⁵ poddawany ⁵²⁵⁹ próbie ¹²²⁸ przez ²⁵³² diabła. **2** ³⁵²² I ⁵⁰⁶² gdy ²²⁵⁰ przepościł ²²⁵⁰ czterdzieści ²²⁵⁰ dni
²⁵³² i ⁵⁰⁶² czterdzieści ³⁵⁷¹ nocy, ⁵³⁰⁵ wreszcie ³⁹⁸³ odczuł ²⁵³² głód. **3** ⁴³³⁴ I ³⁹⁸⁵ gdy ³⁹⁸⁵ poddający ³⁹⁸⁵ próbie
⁴³³⁴ podszedł ⁸⁴⁶ do ²⁰³⁶ niego, ¹⁴⁸⁷ powiedział: ¹⁴⁸⁸ jeżeli ⁵²⁰⁷ jesteś ²³¹⁶ synem ²⁰³⁶ Boga ²⁴⁴³ powiedz, ²⁴⁴³ aby
³⁷⁷⁸ te ³⁰³⁷ kamienie ¹⁰⁹⁶ stały ⁷⁴⁰ się ¹¹⁶¹ chlebami. **4** ³⁵⁸⁸ A ⁶¹¹ on, ²⁰³⁶ odpowiadając, ²⁰³⁶ powiedział:
¹¹²⁵ Jest ³⁷⁵⁶ napisane: ¹⁹⁰⁹ nie ³⁴⁴¹ z ⁷⁴⁰ powodu ⁴⁴⁴ samego ²¹⁹⁸ chleba ²³⁵ człowiek ²³⁵ będzie ²³⁵ żył, ²³⁵ lecz

^bTR: (...) On was zanurzy w Duchu Świętym i (2532) ogniu (4442)

z powodu każdego słowa, wychodzącego przez usta Boga. **5** Wtedy wziął go diabeł do świętego miasta i postawił go na skraju świątyni **6** i mówił mu: jeśli jesteś synem Boga, zrzuć się sam na dół, jest bowiem napisane, że swym aniołom rozkaże odnośnie ciebie; i na rękach cię uniosą, abyś nie uderzył swą nogą o kamień. **7** Jezus mu powiedział: jest także napisane: nie będziesz wystawiał na próbę Pana, twego Boga. **8** Wziął go znów diabeł na bardzo wysoką górę i pokazał mu wszystkie królestwa świata oraz ich chwałę. **9** I powiedział mu: dam to wszystko tobie, jeśli upadniesz (i) oddasz mi pokłon.

10 Wtedy Jezus powiedział mu: odejść^c ode mnie, szatanie, ponieważ jest napisane: Panu, twemu Bogu, będziesz oddawał pokłon i jemu samemu będziesz służył.

11 Wówczas opuścił go diabeł, a oto aniołowie podeszli i usługiwali mu. **12** A gdy Jezus usłyszał, że Jan został wydany, odszedł ku Galilei. **13** I opuściwszy Nazaret, przybył (by) zamieszkać w Kafarnaum nadmorskim, w granicach Zabulona i Neftalego, **14** aby wypełniło się to, co zostało powiedziane za pośrednictwem proroka Izajasza, mówiącego: **15** Ziemia Zabulona i ziemia Neftalego, droga morska po drugiej stronie Jordanu, Galilea narodów. **16** Lud, siedzący w ciemności, ujrzał wielkie światło, a im, osiadłym w krainie i cieniu śmierci, wzeszło światło. **17** Od wtedy Jezus zaczął głosić i mówić: zmieniacie myślenie, gdyż zbliżyło się królestwo niebios. **18** Idąc zaś wzdłuż morza Galilejskiego, dostrzegł dwóch braci: Szymona, nazywanego Piotrem, oraz Andrzeja, jego brata, zarzucających niewód w morze. Byli bowiem rybakami. **19** I powiedział

^cTR: Wtedy Jezus powiedział mu: odejść, szatanie, ponieważ (...)

im: chodźcie za mną, a uczynię was rybakami ludzi. **20** A oni, natychmiast zostawiwszy sieci, poszli za nim. **21** I gdy przeszedł stamtąd dalej, dostrzegł dwóch innych braci: Jakuba, (syna) owego Zebedeusza i Jana, jego brata, (jak) w łodzi z ojcem swym, Zebedeuszem, przygotowywali swoje sieci. I wezwał ich. **22** Oni zaś natychmiast, zostawiwszy łódź i ojca swego, zaczęli iść za nim. **23** I obchodził Jezus całą Galileę, ucząc w ich synagogach, i głosił dobrą nowinę królestwa, i uzdrawiał wszelką chorobę i każdą niemoc wśród ludzi. **24** I rozeszła się wieść o nim po całej Syrii i znosili mu wszystkich, źle się mających, przyciśniętych rozmaitymi chorobami i męczarniami, i opętanych, i epileptyków, i sparaliżowanych, i uzdrowił ich. **25** I szły za nim liczne tłumy z Galilei i Dekapolis, i Jerozolimy, i Judei, i z drugiej strony Jordanu.

5 **1** Gdy zobaczył tłumy, wszedł na górę. I gdy sam usiadł, podeszli do niego jego uczniowie. **2** I otworzywszy usta swoje, uczył ich, mówiąc: **3** Szczęśliwi ubodzy duchem, ponieważ ich jest królestwo niebios. **4** Szczęśliwi smucący się, bo oni będą pocieszeni. **5** Szczęśliwi łagodni, ponieważ oni odziedziczą ziemię. **6** Szczęśliwi odczuwający głód sprawiedliwości i pragnący (jej), bo oni będą nakarmieni. **7** Szczęśliwi litościwi, ponieważ oni litości dostąpią. **8** Szczęśliwi czyści sercem, bo oni zobaczą Boga. **9** Szczęśliwi pokój czyniący, bo oni będą nazwani synami Boga. **10** Szczęśliwi prześladowani z powodu sprawiedliwości, ponieważ ich jest królestwo niebios. **11** Szczęśliwi jesteście, gdy robią wam wyrzuty, i prześladują, i mówią wszelkie złe słowa przeciwko wam, kłamiąc z powodu mnie. **12** Radujcie się i niezmiernie się cieszcie, ponieważ

zapłata wasza wielka w niebiosach. Tak bowiem prześladowali proroków
 przed wami. **13** Wy jesteście solą ziemi. Gdyby zaś sól stała się bezużyteczna,
 [-] czym będzie posolona? Na nic się już (nie) przydaje. Czy nie (na)
 wyrzucenie na zewnątrz i zdeptanie przez ludzi? **14** Wy jesteście światłem
 świata. Nie jest w stanie ukryć się miasto, położone na górze. **15** I nie
 zapala (nikt) lampy, [-] umieszczając ją pod korcem, lecz na podstawie;
 i świeci wszystkim w domu. **16** Tak niech rozświeci się wasze światło
 przed ludźmi, aby dostrzegli wasze piękne czyny i uwielbili Ojca waszego
 w niebiosach. **17** Nie sądźcie, że przyszedłem zniszczyć Torę lub Proroków.
 Nie przyszedłem zniszczyć, lecz wypełnić. **18** Zaprawdę bowiem mówię wam:
 aż do [-] przeminięcia nieba i ziemi, jedna jota lub jedna kreska nie [-]
 przemienie z Tory, aż [-] wszystko się stanie. **19** Gdyby więc ktoś rozwiązał
 jedno z tych najmniejszych przykazań i uczył tak ludzi, najmniejszym
 będzie nazwany w królestwie niebios. Kto zaś [-] by czynił i uczył, ten
 wielkim będzie nazwany w królestwie niebios. **20** Albowiem mówię wam,
 że jeśli by wasza sprawiedliwość nie była pełniejsza, była pełniejsza, (niż)
 znawców Pisma i faryzeuszów, nie [-] wejdziecie do królestwa niebios. **21**
 Słyszeliście, że powiedziano przodkom: nie będziesz zabijał, a kto (by)
 [-] zabił, podlegać będzie sądowi. **22** Ja zaś mówię wam, że każdy, kto
 się gniewa bez powodu (na) brata swego, podlegać będzie sądowi. A kto
 [-] by powiedział swemu bratu: „pusta głowo”, podlegać będzie sanhedrynowi.
 A kto [-] by powiedział: „bezbożniku”, podlegać będzie [-] ogniewi Gehenny.
23 Jeśli więc przyniesiesz dar swój na ołtarz i tam przypominasz sobie,
 że twój brat ma coś przeciwko tobie, **24** pozostaw tam dar swój przed
 ołtarzem, i idź najpierw pojednać się ze swoim bratem, a wtedy przyjdź,

przynosząc dar swój. **25** Odmień relacje Odmień relacje z przeciwnikiem swoim szybko, dopóki [-] jesteś z nim w drodze, aby przeciwnik nie wydał cię sędziemu, a sędzia wydałby cię podwładnemu, i wrzucono by cię do więzienia. **26** Zaprawdę powiadam ci: Nie [-] wyjdiesz stamtąd, dopóki [-] nie oddasz ostatniej czwartej części asa. **27** Słyszeliście, że powiedziano Nie cudzołóż. **28** Ale ja wam mówię, że każdy, kto patrzy na kobietę, aby jej pożądać, już popełnił z nią cudzołóstwo w swoim sercu. **29** A jeżeli twoje prawe oko sprawia, że upadasz, sprawia, że upadasz, wyrwij je i odrzuć z dala od siebie. Pożyteczniej bowiem jest dla ciebie, aby stracić jeden z twoich członków, a nie (żeby) całe twoje ciało było wrzucone do Gehenny. **30** A jeżeli twoja prawa ręka sprawia, że upadasz, sprawia, że upadasz, wytnij ją i odrzuć z dala od siebie. Pożyteczniej bowiem jest dla ciebie, aby stracić jeden z twoich członków, a nie (żeby) całe twoje ciało było wrzucone do Gehenny. **31** Powiedziano też, że kto by uwolnił swoją żonę, niech jej da akt uwolnienia. **32** Lecz ja wam mówię, że kto by uwolnił swoją żonę – z wyjątkiem, gdy mowa o nierządzie – czyni ją cudzołożną. A gdyby ktoś uwolnioną wziął za żonę – cudzołoży. **33** Słyszeliście też, że powiedziano przodkom: Nie będziesz fałszywie przysięgał, ale oddasz Panu swe przysięgi. **34** Ale ja wam mówię: W ogóle nie przysięgajcie – ani na niebiosa, ponieważ są tronem Boga. **35** Ani na ziemię, ponieważ jest podnóżkiem nóg jego. Ani na Jerozolimę, ponieważ jest miastem wielkiego króla. **36** Ani na swoją głowę nie będziesz przysięgał, ponieważ nie jesteś w stanie jednego włosa uczynić białym albo czarnym. **37** Ale wasza mowa niech będzie: Tak – tak, nie – nie. A co ponadto, to od złego pochodzi. **38** Słyszeliście, że powiedziano: „Oko za oko” oraz „zab za zab”. **39** Ale ja wam mówię: Nie

przeciwstawiajcie się złemu, ale jeśli ktoś uderzy cię w prawy policzek,
 zwróć ku niemu i drugi. **40** A temu, kto chce się z tobą sądzić i wziąć
 twoją szatę spodnią, zostaw mu i szatę wierzchnią. **41** I ktokolwiek cię
 zmusza (do) jednej mili, przejdź z nim dwie. **42** Temu, kto cię prosi, daj,
 a od tego, kto chce od ciebie pożyczyć, nie odwracaj się. **43** Słyszeliście,
 że powiedziano: Będziesz miłował swego bliźniego, a swego nieprzyjaciela
 będziesz nienawidził? **44** A ja wam mówię: Miłujcie waszych nieprzyjaciół,
 błogosławcie tym, którzy wam złorzeczą, dobrze czyńcie tym, którzy was
 nienawidzą oraz módlcie się za tych, którzy was oczerniają i prześladują
 was, **45** abyście stali się synami waszego Ojca w niebiosach. Ponieważ jego
 słońce wschodzi nad złymi i dobrymi, i deszcz zsyła na sprawiedliwych
 i niesprawiedliwych. **46** Gdybyście bowiem miłowali tych, którzy was
 miłują, jaką macie zapłatę? Czy nie czynią tego także poborcy podatków? **47**
 I jeśli pozdrawiacie tylko waszych przyjaciół, cóż ponadto czynicie? Czy nie
 czynią tego także poborcy podatków? **48** Wy zatem bądźcie doskonali, jak
 doskonały jest wasz Ojciec, który jest w niebiosach.

6 **1** Pilnujcie się, (by) waszego gestu miłosierdzia nie czynić przed
 ludźmi (po to), aby was widzieli, bo inaczej inaczej nie będziecie mieli
 zapłaty u waszego Ojca – tego w niebiosach. **2** Dlatego, gdy czynisz
 gest miłosierdzia, nie trąb przed sobą, jak to robią hipokryci w synagogach
 i na ulicach, aby być chwalonymi przez ludzi. Zaprawdę powiadam wam:
 otrzymują swoją zapłatę. **3** Gdy ty czynisz gest miłosierdzia, niech nie
 wie twoja lewa (ręka), co czyni twoja prawa, **4** aby twój gest miłosierdzia
 pozostał w ukryciu, a twój Ojciec, który widzi w ukryciu, on odda
 ci w sposób jawny. **5** A gdy się modlicie, nie bądźcie jak hipokryci.

Ponieważ kochają się modlić, stojąc w synagogach i na narożnikach ulic,
 aby [-] pokazać się ludziom. Zaprawdę powiadam wam, że odbierają swoją
 zapłatę. **6** Ale gdy ty się modlisz, wejdź do swego pokoju i zamknij drzwi
 swoje, modląc się do twego Ojca, który jest w ukryciu. A twój Ojciec,
 który widzi w ukryciu, odda ci w sposób jawny. **7** A modląc się, nie
 paplajcie jak poganie, ponieważ sądzą, że z powodu swojej wielomówności
 będą wysłuchani. **8** Więc nie upodabniajcie się do nich, bowiem wasz Ojciec
 dostrzega, jakie macie potrzeby, zanim wy go poprosicie. **9** Wy więc
 tak się módlcie: Nasz Ojczy w niebiosach, niech będzie uświęcone twoje
 imię. **10** Niech przyjdzie twoje królestwo. Niech się dzieje twoja wola: jak
 w niebiosach, (tak) i na ziemi. **11** Daj nam dzisiaj naszego codziennego
 chleba. **12** I odpuść nam długi nasz, jak i my odpuszczamy naszym
 dłużnikom. **13** I nie wprowadzaj nas w doświadczenie, ale wybaw nas
 od zła, ponieważ twoje jest królestwo i moc, i chwała na wiečność.
 Amen. **14** Jeśli bowiem odpuscicie ludziom ich upadki, odpuści i wam
 Ojciec wasz niebiański. **15** Gdybyście jednak nie odpuścili ludziom ich
 upadków, to i Ojciec wasz nie odpuści upadków waszych. **16** A gdy pościecie,
 nie stawajcie się smutni jak hipokryci; niszczą bowiem swoje oblicza, aby
 pokazać się ludziom, że poszczą. Zaprawdę powiadam wam, że otrzymują
 zapłatę swoją. **17** Ale ty, gdy pościsz, namaść swoją głowę i umyj
 swoje oblicze; **18** Aby nie ludziom ukazać, (że) pościsz, lecz twojemu Ojcu,
 który jest w ukryciu; a twój Ojciec, który widzi w ukryciu, odda ci
19 Nie gromadźcie sobie skarbów na ziemi, gdzie mól i rdza niszczą,
 i gdzie złodzieje podkopują się i kradną; **20** Ale gromadźcie sobie skarby
 w niebiosach, gdzie ani mól, ani rdza (nie) niszczą i gdzie złodzieje nie

1358 3761 2813 3699 1063 2076 2344 5216 1563 2071
 podkopują się i nie kradną. **21** Gdzie bowiem jest skarb wasz, tam będzie
 2532 2588 5216 3088 4983 2076 3788 1437 3767 4675 3788 5600
 i serce wasze. **22** Lampą (dla) ciała jest oko. Jeśli więc twoje oko jest
 573 3650 4983 4675 2071 5460 1437 1161 4675 3788 5600 4190 3650 4675
 szczere, całe ciało twoje jest jasne. **23** Jeśli zaś twoje oko jest złe, całe twoje
 4983 2071 4652 1487 3767 5457 1722 4671 2076 4655 4214
 ciało jest ciemne. Jeśli więc światło w tobie jest ciemnością, jakże wielka
 4655 3762 1410 1417 2962 1398 1063 2228
 (to) ciemność. **24** Nikt nie jest w stanie dwóm panom służyć, gdyż albo
 1520 3404 2532 2087 25 2228 1520 472
 jednego znienawidzi, a drugiego umiłuje, albo jednego będzie się trzymał,
 2532 2087 2706 3756 1410 1398 2316 2532 3126
 a drugim pogardzi. Nie jesteście w stanie służyć Bogu i mamonie.
 1223 5124 3004 5213 3361 3309 5216 5590 5101
25 Dlatego Dlatego mówię wam: Nie troszczcie się o waszą duszę, co
 5315 2532 5101 4095 3366 5216 4983 5101 1746
 będziecie jeść albo co będziecie pić, ani o wasze ciało, co (nań) przyoblec.
 3780 5590 3780 2076 4119 5160 2532 4983 1742
 Czy dusza nie jest czymś więcej, (niż) pokarm, a ciało, (niż) odzienie? **26**
 1689 1519 4071 3772 3754 3756 4687 3761 2325 3761 4863
 Popatrzcie na ptaki niebios, że nie sięją ani (nie) żną, ani (nie) zbierają
 1519 596 2532 3962 5216 3770 5142 846 3756 5210 3756
 do magazynów, a Ojciec wasz niebiański żywi je. Czy wy nie (jesteście)
 3123 1308 846 1161 5101 1537 5216 3309 1410
 dużo ważniejsi, (niż) one? **27** A kto z was, troszcząc się, jest w stanie
 4369 1909 846 2244 1520 4083 2532 4012 1742 5101
 dodać do swego wzrostu jeden łokieć? **28** A o odzienie dlaczego
 3309 2648 2918 68 4459 837 3756 2872
 się troszczycie? Przypatrzcie się lilii polnym, jak rosną. Nie trują się,
 3761 3514 1161 3004 5213 3754 3761 4672 1722 3956 1391
 ani (nie) przędą; **29** A mówię wam, że nawet Salomon w całej chwale
 846 5613 4016 5613 1520 5130 1487 1161 5528 68
 swojej (nie) był (tak) odziany, jak jedna z nich. **30** Jeśli więc trawę polną,
 5607 4594 5607 2532 839 1519 2823 906 2316 3779 294
 która dziś jest, a jutro do pieca będzie wrzucona, Bóg tak odziewa,
 3756 4183 3123 5209 3640 3361 3309
 (czyż) nie dużo bardziej was, (ludzie) małej wiary? **31** Nie troszczcie się
 3767 3004 5101 5315 2228 5101 4095 2228 5101
 więc, mówiąc: Cóż będziemy jeść? Albo: Co będziemy pić? Albo: W co
 4016 1063 5023 3956 1484 1934 1063 3962 5216
 się odziejemy? **32** Bowiem tego wszystkiego narody pragną. Bo Ojciec wasz
 3770 1492 3754 5535 5130 537 1161 2212
 niebiański dostrzega, że potrzebujecie tego wszystkiego. **33** Ale szukajcie
 4412 932 2316 2532 846 1343 2532 5023 3956
 przede wszystkim królestwa bożego i jego sprawiedliwości, a to wszystko
 4369 5213 4369 3361 3309 3767 1519 839 1063 839
 będzie wam dodane. **34** Nie troszczcie się więc o jutro, bowiem jutro
 3309 1438 713 2250 2549 846
 będzie się troszczyło o siebie. Dosyć (ma) dzień zła swego.

7 ³³⁶¹ ²⁹¹⁹ ²⁴⁴³ ³³⁶¹ ²⁹¹⁹ ¹⁷²² ³⁷³⁹ ¹⁰⁶³ ²⁹¹⁷ ²⁹¹⁹ ²⁵³² ¹⁷²² ³⁷³⁹ ³³⁵⁸ ³³⁵⁴
1 Nie sądzicie, abyście nie byli osądzeni. **2** Jakim Jakim bowiem sądem
sądzicie, (takim) będziecie osądzeni, i jaką jaką miarą mierzycie,
(taką) będzie wam odmierzone. **3** A czemu widzisz źdźbło w oku brata
swojego, a w swoim oku belki nie dostrzegasz? **4** Albo jak powiesz bratu
swojemu: Pozwól, niech wyrzucę źdźbło z oka twego, a oto belka (jest)
w oku twoim? **5** Hipokryto, wyrzuc przede wszystkim belkę z oka swojego,
a wtedy przejrysz, (aby) wyrzucić źdźbło z oka brata swojego. **6**
Nie dawajcie psom tęgo, co święte, ani nie rzucajcie swoich pereł przed
świnie, aby nie zdeptały ich swoimi [-] nogami, a obróciwszy się – (nie)
roztrzaskały was. **7** Proście, a będzie wam dane; szukajcie, a znajdziecie;
pukajcie, a będzie wam otworzone. **8** Każdy bowiem proszący – dostaje,
a szukający – znajduje, a pukającemu będzie otworzone. **9** Albo kto
z was jest człowiekiem, który, gdy jego syn poprosi (o) chleb, [-] kamień
mu poda? **10** Lub gdy (o) rybę poprosi, [-] węża mu poda? **11** Jeśli więc
wy, będąc złymi, umiecie dawać dobre dary swoim dzieciom, o ile bardziej
Ojciec wasz w niebiosach da proszącym go (to, co) dobre. **12** Wszystko więc,
co [-] byście chcieli, aby wam ludzie czynili, tak i wy im czyńcie. Taka
jest bowiem Tora i Prorocy. **13** Wejdźcie przez wąską bramę. Bo szeroka
(jest) brama i szeroka droga, która prowadzi na zniszczenie, i liczni są
(ci, którzy) przez nią wchodzi. **14** (A) cóż za wąska (jest) brama i ciasna
droga, która prowadzi do życia, a nieliczni są, (którzy) ją znajdują. **15**
Ale wystrzegajcie się [-] fałszywych proroków, którzy przychodzą do was
w odzieniu owiec, a wewnątrz są rabującymi wilkami. **16** Po ich owocach
ich poznacie. Czy zbiera się z ciernia kiście winogron, albo z ostu –
figi? **17** Tak każde dobre drzewo rodzi piękne owoce, a zgniłe drzewo –

rodzi złe owoce. **18** Nie jest w stanie dobre drzewo rodzić złych owoców,
ani zgniłe drzewo – rodzić pięknych owoców. **19** Każde drzewo, które nie
rodzi pięknego owocu, jest wycinane i wrzucane w ogień. **20** A zatem
[-] z ich owoców poznacie ich. **21** Nie każdy, który mi mówi: „Panie,
Panie”, wejdzie do królestwa niebios, ale ten, który czyni wolę mojego Ojca
w niebiosach. **22** Wiele powie mi w tamtym dniu: „Panie, Panie, nie (w)
twoim imieniu prorokowaliśmy? I twoim imieniem demony wyrzuciliśmy!
I twoim imieniem uczyniliśmy liczne cuda!” **23** A wtedy wyznam im,
że: „Nigdy was nie poznałem. Odejdźcie ode mnie, czyniący nieprawość”. **24**
Każdy więc, kto tych słów moich słucha i czyni je, ten będzie podobny
(do) mądryego męża, który zbudował swój dom na skale. **25** I zstąpił deszcz,
i przybyły rzeki, i zawiały wiatry, i wpadły (na) ten dom, ale nie
upadł, utwierdzony był bowiem na skale. **26** A każdy, kto słucha tych słów
moich, ale nie czyni ich, będzie podobny (do) głupiego męża, który zbudował
swoją dom na piasku. **27** I zstąpił deszcz, i przybyły rzeki, i zawiały
wiatry, i uderzyły (na) ten dom, i upadł, a upadek jego był wielki. **28**
I stało się, (że) gdy Jezus dokończył tych słów, zdumiewały się tłumy nad
jego nauką. **29** Albowiem Albowiem uczył ich, jak posiadający moc, a nie
jak znawcy Pisma.

8 **1** A gdy on zszedł z góry, szły za nim liczne tłumy. **2** A oto trędowny
podszedł, oddał mu pokłon, (i) powiedział: Panie, gdybyś zechciał,
jesteś w stanie mnie oczyścić. **3** I wyciągnąwszy rękę, Jezus dotknął
go, mówiąc: Chcę, zostań oczyszczony. I natychmiast został oczyszczony
jego trąd. **4** I powiedział mu Jezus: Uważaj, nikomu (nie) mów, ale
odejdz, pokaż się kapłanowi i zanieś dar, który nakazał Mojżesz, na

świadectwo dla nich. **5** A gdy on wszedł do Kafarnaum, podszedł do niego
 setnik, prosząc go **6** i mówiąc: Panie, mój chłopiec leży w domu
 sparaliżowany, poddawany strasznej próbie. **7** A Jezus rzekł mu: Ja przyjdę
 (i) go uzdrowię. **8** A setnik, odpowiadając, powiedział: Panie, nie jestem
 wystarczająco (godzien), abyś wszedł pod mój dach, ale powiedz tylko
 słowo, a mój chłopiec zostanie uzdrowiony. **9** Bowiem i ja (choć)
 jestem człowiekiem pod władzą, mam pod sobą żołnierzy i mówię temu:
 Ruszaj. I wyrusza. A innemu: Przyjdź. I przychodzi. A mojemu
 niewolnikowi: Uczyń to. I czyni. **10** A Jezus, gdy (to) usłyszał, zdziwił się
 i powiedział idącym za (nim): Zaprawdę mówię wam, że nie znalazłem
 w Izraelu tak wielkiej wiary. **11** I mówię wam, że przyjdą liczni ze
 wschodu i zachodu, i położą się (przy stole) w królestwie niebios
 z Abrahamem, i Izaakiem, i Jakubem. **12** A synowie królestwa
 zostaną wyrzuceni w zewnętrzną ciemność. Tam będzie płacz i zgrzytanie
 zębów. **13** I powiedział Jezus setnikowi: Odejdź, a jak uwierzyłeś, (tak)
 niech ci się stanie. I w tej chwili został uzdrowiony jego chłopiec. **14**
A Jezus, gdy przybył do domu Piotra, zobaczył jego teściową, leżącą
 i gorączkującą. **15** I dotknął jej rękę, i opuściła ją gorączka.
I wstała, i służyła im. **16** (gdy) nastął wieczór, przyprowadzali mu
 licznych opętanych. I słowem wyrzucił duchy, oraz uzdrowił wszystkich,
 którzy się źle mieli, **17** aby wypełniło się to, co zostało powiedziane przez
 proroka Izajasza, który mówił: On wziął nasze słabości oraz choroby zabrał.
18 A Jezus, gdy zobaczył liczny tłum wokół siebie, kazał odpłynąć na
 drugą stronę. **19** A jeden (ze) znawców Pisma podszedł (i) powiedział
 mu: Nauczycielu, pójdę za tobą, gdziekolwiek gdziekolwiek (ty) pójdziesz.

20 ²⁵³² ³⁰⁰⁴ ⁸⁴⁶ ²⁴²⁴ ²⁵⁸ ²¹⁹² ⁵⁴⁵⁴ ²⁵³² ⁴⁰⁷¹ ³⁷⁷² ²⁶⁸²
¹¹⁶¹ ⁵²⁰⁷ ⁴⁴⁴ ³⁷⁵⁶ ²¹⁹² ⁴²²⁶ ²⁷⁷⁶ ²⁸²⁷ ¹¹⁶¹ ⁸⁴⁶ ²⁰⁸⁷ ³¹⁰¹
²⁰³⁶ ⁸⁴⁶ ²⁹⁶² ²⁰¹⁰ ³⁴²⁷ ⁴⁴¹² ⁵⁶⁵ ²⁵³² ²²⁹⁰ ³⁴⁵⁰ ³⁹⁶²
21 ¹¹⁶¹ ²⁴²⁴ ²⁰³⁶ ⁸⁴⁶ ¹⁹⁰ ³⁴²⁷ ²⁵³² ⁸⁶³ ³⁴⁹⁸ ²²⁹⁰ ¹⁴³⁸
³⁴⁹⁸ ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ⁸⁴⁶ ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹⁹⁰ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁶ ³¹⁰¹
22 ²⁵³² ²⁴⁰⁰ ³¹⁷³ ⁴⁵⁷⁸ ¹⁰⁹⁶ ¹⁷²² ²²⁸¹ ⁵⁶²⁰ ⁴¹⁴³ ²⁵⁷²
⁵²⁵⁹ ²⁹⁴⁹ ⁸⁴⁶ ¹¹⁶¹ ²⁵¹⁸ ²⁵³² ³¹⁰¹ ⁴³³⁴ ¹⁴⁵³ ⁸⁴⁶ ³⁰⁰⁴
23 ²⁹⁶² ⁴⁹⁸² ²²⁴⁸ ⁶²² ²⁵³² ³⁰⁰⁴ ⁸⁴⁶ ⁵¹⁰¹ ²⁰⁷⁵ ¹¹⁶⁹
³⁶⁴⁰ ⁵¹¹⁹ ¹⁴⁵³ ²⁰⁰⁸ ⁴¹⁷ ²⁵³² ²²⁸¹ ²⁵³² ¹⁰⁹⁶
³¹⁷³ ¹⁰⁵⁵ ¹¹⁶¹ ⁴⁴⁴ ²²⁹⁶ ³⁰⁰⁴ ⁴²¹⁷ ³⁷⁷⁸ ²⁰⁷⁶ ³⁷⁵⁴ ²⁵³² ⁴¹⁷
²⁵³² ²²⁸¹ ⁵²¹⁹ ⁸⁴⁶ ⁵²¹⁹ ²⁵³² ⁸⁴⁶ ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴⁰⁰⁸ ¹⁵¹⁹
⁵⁵⁶¹ ¹⁰⁸⁶ ⁵²²¹ ⁸⁴⁶ ⁵²²¹ ¹⁴¹⁷ ¹¹³⁹
¹⁸³¹ ¹⁵³⁷ ³⁴¹⁹ ³⁰²⁹ ⁵⁴⁶⁷ ⁵⁶²⁰ ⁵¹⁰⁰ ³³⁶¹ ²⁴⁸⁰ ³⁹²⁸
¹²²³ ¹⁵⁶⁵ ³⁵⁹⁸ ²⁵³² ²⁴⁰⁰ ²⁸⁹⁶ ³⁰⁰⁴ ⁵¹⁰¹ ²²⁵⁴ ²⁵³² ⁴⁶⁷¹ ²⁴²⁴
24 ⁵²⁰⁷ ²³¹⁶ ²⁰⁶⁴ ⁵⁶⁰² ⁴²⁵³ ²⁵⁴⁰ ⁹²⁸ ²²⁴⁸ ⁹²⁸ ¹¹⁶¹ ³¹¹²
⁵⁷⁵ ⁸⁴⁶ ²²⁵⁸ ³⁴ ⁴¹⁸³ ¹⁰⁰⁶ ⁵⁵¹⁹ ¹¹⁶¹ ¹¹⁴² ³⁸⁷⁰
⁸⁴⁶ ³⁰⁰⁴ ¹⁴⁸⁷ ²²⁴⁸ ¹⁵⁴⁴ ²⁰¹⁰ ²²⁵⁴ ⁵⁶⁵ ¹⁵¹⁹ ³⁴ ⁵⁵¹⁹
²⁵³² ²⁰³⁶ ⁸⁴⁶ ⁵²¹⁷ ¹¹⁶¹ ¹⁸³¹ ⁵⁶⁵ ¹⁵¹⁹ ³⁴ ⁵⁵¹⁹ ²⁵³² ²⁴⁰⁰
³⁹⁵⁶ ³⁴ ⁵⁵¹⁹ ³⁷²⁹ ²⁵⁹⁶ ²⁹¹¹ ¹⁵¹⁹ ²²⁸¹ ²⁵³² ⁵⁹⁹ ¹⁷²² ⁵²⁰⁴
¹¹⁶¹ ¹⁰⁰⁶ ⁵³⁴³ ²⁵³² ⁵⁶⁵ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁷² ⁵¹⁸ ³⁹⁵⁶ ²⁵³²
³⁵⁸⁸ ¹¹³⁹ ²⁵³² ²⁴⁰⁰ ³⁹⁵⁶ ⁴¹⁷² ¹⁸³¹ ²⁴²⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴⁸⁷⁷ ²⁵³² ¹⁴⁹²
⁸⁴⁶ ¹⁴⁹² ³⁸⁷⁰ ³⁷⁰⁴ ³³²⁷ ⁵⁷⁵ ⁸⁴⁶ ³⁷²⁵
25 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
26 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
27 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
28 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
29 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
30 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
31 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
32 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
33 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
34 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
35 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
36 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
37 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
38 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
39 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
40 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
41 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
42 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
43 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
44 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
45 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
46 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
47 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
48 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
49 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
50 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
51 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
52 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
53 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
54 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
55 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
56 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
57 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
58 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ⁸⁴⁶ ⁴¹⁰² ²⁰³⁶ ³⁸⁸⁵ ²²⁹³ ⁵⁰⁴³
59 ²⁵³² ¹⁶⁸⁴ ¹⁵¹⁹ ⁴¹⁴³ ¹²⁷⁶ ²⁵³² ²⁰⁶⁴ ¹⁵¹⁹ ²³⁹⁸ ⁴¹⁷²
²⁵³² ²⁴⁰⁰ ⁴³⁷⁴ ⁸⁴⁶ ³⁸⁸⁵ ⁹⁰⁶ ¹⁹⁰⁹ ²⁸²⁵ ²⁵³² ²⁴²⁴
¹⁴⁹² ^{846</}

odpuszczone są tobie grzechy twoje. **3** A oto niektórzy ze znawców Pisma
pomyśleli w sobie: On znieważa. **4** A Jezus, gdy zobaczył ich myśli,
powiedział: Dlaczego Dlaczego wymyślcie wymyślcie zło w waszych
sercach? **5** Co bowiem jest łatwiejsze, powiedzieć: Odpuszczone są twoje
grzechy, czy powiedzieć: Powstań i chodź? **6** Ale żebyście wiedzieli,
że Syn Człowieczy ma na ziemi moc odpuszczania grzechów – wtedy
powiedział sparaliżowanemu – Powstań, zabierz swe łoże i odejść
do swojego domu. **7** A gdy wstał, poszedł do swego domu. **8**
A tłumy, gdy (to) zobaczyły, dziwiły się i oddały chwałę Bogu,
że dał ludziom taką moc. **9** A odchodząc stamtąd, Jezus dostrzegł
człowieka, siedzącego w miejscu pobierania podatków, którego nazywano
Mateuszem, i powiedział mu: Idź za mną. A gdy wstał, zaczął iść za
nim. **10** A gdy on leżał przy stole w domu, stało się, a oto liczni
poborcy podatków i grzesznicy, przyszedłszy, leżeli przy stole z Jezusem
oraz jego uczniami. **11** A gdy zobaczyli (to) faryzeusze, mówili jego
uczniom: Dlaczego Dlaczego wasz nauczyciel je z poborcami podatków
i grzesznikami? **12** A Jezus, gdy (to) usłyszał, powiedział im: Nie
zdrowi potrzebują potrzebują lekarza, ale ci, co się źle mają. **13** Idźcie
i nauczcie się, co (to) znaczy: Miłosierdzia chcę, a nie ofiary.
Nie przyszedłem bowiem powołać do zmiany myślenia sprawiedliwych,
ale grzeszników. **14** Wtedy przyszli do niego uczniowie Jana (i) mówili:
Dlatego Dlatego my i faryzeusze dużo pościmy, a twoi uczniowie
nie postzczą? **15** A Jezus powiedział im: Nie są w stanie synowie
domu weselnego być w żałobie, jak długo jest z nimi pan młody. Ale
przyjdą dni, kiedy zostanie odebrany im im pan młody i wtedy

będą pościć. **16** Przecież nikt (nie) nakłada naszywki (z) kawałka surowej
tkaniny na starą szatę wierzchnią, bowiem (to) jej uzupełnienie zrywa się
z szaty wierzchniej, a rozdarcie staje się gorsze. **17** Ani nie wlewa się
młodego wina w stare skórzane bukłaki. Bo inaczej inaczej skórzane bukłaki
się roztrząskują i wino się wylewa, a skórzane bukłaki się niszczą. Ale
wlewa się młode wino w nowe skórzane bukłaki, a obydwa się zachowują.
18 (Gdy) on im to mówił, oto jeden (z) posiadających władzę przyszedł
(i) oddał mu pokłon, mówiąc, że: Moja córka przed chwilą umarła,
ale przyjdź, połóż na nią swą rękę, a będzie żyła. **19** A Jezus
powstawszy, poszedł za nim, a (także) uczniowie jego. **20** A oto kobieta,
krwawiąca od dwunastu lat, gdy podeszła z tyłu, dotknęła krawędzi jego
wierzchniej szaty. **21** Myślała bowiem sobie: sobie: Gdybym tylko dotknęła
jego wierzchniej szaty, będę uratowana. **22** A Jezus, gdy się obrócił
i ją dostrzegł, powiedział: Odwagi, córko, twoja wiara cię uratowała.
23 A Jezus, gdy przyszedł do
domu posiadającego władzę i dostrzegł grających na aulosie oraz tłum
czyniący wrzawę, **24** Powiedział im: Odejdźcie, bowiem dziewczynka nie
umarła, ale śpi. I drwili (z) niego. **25** A gdy tłum został wyrzucony,
(Jezus) wszedł, chwycił jej rękę, a dziewczynka wstała. **26** I rozeszła się
ta wieść po całej tamtejszej ziemi. **27** A odchodzącemu stamtąd Jezusowi
zaczęli towarzyszyć zaczęli towarzyszyć dwaj ślepi, którzy wołali i mówili:
Zlituj się nad nami, Synu Dawida. **28** A gdy przyszedł do domu, podeszli do
niego ślepi, a Jezus im powiedział: Wierzycie, że jestem w stanie to
uczynić? Odpowiedzieli mu: Tak, Panie! **29** Wtedy dotknął ich oczy,
mówiąc: Zgodnie z waszą wiarą niech się wam stanie **30** I otworzyły się

ich⁸⁴⁶ oczy. ³⁷⁸⁸A Jezus²⁵³² ich²⁴²⁴ ostro⁸⁴⁶ upomniał¹⁶⁹⁰, mówiąc³⁰⁰⁴: Uważajcie³⁷⁰⁸, (aby)³³⁶⁷ nikt
(nie) dowiedział się¹⁰⁹⁷ (o tym). **31** ¹¹⁶¹A oni³⁵⁸⁸, gdy¹⁸³¹ wyszli¹³¹⁰, rozpowszechnili⁸⁴⁶ to
po całej tamtejszej ziemi. **32** ¹⁷²²A ³⁶⁵⁰gdy oni¹⁵⁶⁵ wychodzili¹⁰⁹³, oto¹¹⁶¹ przyniesiono⁸⁴⁶
mu głuchego człowieka²⁹⁷⁴, opętanego⁴⁴⁴. **33** ¹¹³⁹A ²⁵³²gdy został wyrzucony¹⁵⁴⁴ demon,
głuchy przemówił²⁹⁷⁴. ²⁹⁸⁰I ²⁵³²zdziwiły się²²⁹⁶ tłumy³⁷⁹³, mówiąc³⁰⁰⁴ Nigdy nie³⁷⁶³ ukazała się⁵³¹⁶
taka (rzecz)³⁷⁷⁹ w Izraelu. **34** ¹⁷²²Lecz faryzeusze²⁴⁷⁴ mówili¹¹⁶¹: Wyrzuca demony⁵³³⁰
poprzez posiadającego władzę¹¹⁴⁰ (nad) demonami. **35** ¹⁷²²I ²⁵³²obchodził Jezus⁴⁰¹³
wszystkie miasta i wsie, nauczając³⁹⁵⁶ w ich synagogach i ogłaszając²⁷⁸⁴
dobrą nowinę²⁰⁹⁸ królestwa oraz uzdrawiając⁹³² każdą chorobę i każdą niemoc²⁵³²
wśród³⁹⁵⁶ ludu³¹¹⁹. **36** ¹⁷²²A ²⁹⁹²gdy dostrzegł¹¹⁶¹ tłumy¹⁴⁹², ulitował się³⁷⁹³ nad nimi, bo byli
utrudzeni⁴⁶⁶⁰ i porzuceni²⁵³², jak owce⁴⁴⁹⁶, które⁵⁶¹⁶ nie mają⁴²⁶³ pasterza²¹⁹². **37** ³³⁶¹Wtedy
³⁰⁰⁴powiedział swoim uczniom⁸⁴⁶: Chociaż³¹⁰¹ źniwo³³⁰³ wielkie²³²⁶, ale robotników⁴¹⁸³ niewiele¹¹⁶¹.

38 ¹¹⁸⁹Proście więc Pana źniwa³⁷⁶⁷, aby wyrzucił robotników²⁹⁶² na swoje²³²⁶ źniwo³⁷⁰⁴.

10 ²⁵³²1 ⁴³⁴¹A gdy przywołał⁸⁴⁶ swoich¹⁴²⁷ dwunastu uczniów³¹⁰¹, dał im¹³²⁵ moc⁸⁴⁶
nad duchami nieczystymi⁴¹⁵¹, by je wyrzucali¹⁶⁹ oraz uzdrawiali⁵⁶²⁰ każdą⁸⁴⁶
chorobę¹⁵⁴⁴ i każdą niemoc²⁵³². **2** ³⁵⁵⁴A ²⁵³²imiona dwunastu apostołów³⁹⁵⁶ są takie³¹¹⁹:
pierwszym⁴⁴¹³ – Szymon⁴⁶¹³, zwany Piotrem³⁰⁰⁴ oraz jego brat⁴⁰⁷⁴, Andrzej²⁵³²; Jakub⁸⁴⁶ – ten⁸⁰,
(który jest synem) Zebedeusza²¹⁹⁹ oraz jego brat²⁵³², Jan⁸⁴⁶; **3** ²⁴⁹¹Filip⁵³⁷⁶ i Bartłomiej²⁵³²;
Tomasz²³⁸¹ i Mateusz²⁵³² – poborca podatków³¹⁵⁶; Jakub⁵⁰⁵⁷ – ten²³⁸⁵, (który jest synem)
Alfeusza²⁵⁶ i Lebeusz²⁵³², zwany Tadeuszem³⁰⁰²; **4** ¹⁹⁴¹Szymon Kananejczyk²²⁸⁰ i Juda⁴⁶¹³
Iskariota²⁵⁸¹ – ten²⁵³², co go również wydał²⁴⁵⁵. **5** ²⁴⁶⁹Tę dwunastkę³⁵⁸⁸ posłał⁸⁴⁶ Jezus, (i)
nakazał im³⁸⁵³, mówiąc⁸⁴⁶: Na drogę narodów³⁰⁰⁴ nie wchodźcie¹⁵¹⁹ oraz nie wchodźcie³⁵⁹⁸
do miast Samarytan¹⁴⁸⁴. **6** ³³⁶¹Ale idźcie⁵⁶⁵ raczej²⁵³² do zagubionych owiec³³⁶¹ domu¹⁵²⁵
Izraela¹⁵¹⁹. **7** ⁴¹⁷²A ⁴⁵⁴¹idąc, głoście¹¹⁶¹, mówiąc⁴¹⁹⁸, ze³¹²³ przybliżyło się⁴³¹⁴ królestwo⁶²² niebios⁴²⁶³.
8 ²⁴⁷⁴Słabych uzdrawiajcie¹¹⁶¹, trędowatych oczyszczajcie²⁷⁸⁴, wyrzucajcie demony³⁰⁰⁴.

1432 2983 1432 1325 3361 2932 5557 3366 696 3366
 Darmo wzięliście, darmo dawajcie. **9** Nie posiadajcie złota ani srebra, ani
 5475 1519 5216 2223 3361 4082 1519 3598 3366 1417 5509
 miedzi w waszych pasach, **10** ani torby na drogę, ani dwóch szat spodnich,
 3366 5266 3366 4464 1063 2040 514 2076 846 5160
 ani sandałów, ani laski, ponieważ robotnik godny jest swego pokarmu. **11**
 1161 302 4172 2228 2968 1519 3739 1525 1833 5101 1722 846
 A [-] (w) mieście lub wsi, do której wejdziecie, wypytajcie, kto w niej
 2076 514 2546 3306 2193 302 1831 1161 1525 1519
 jest godny. I tam pozostańcie, aż do [-] wyjścia. **12** A gdy wejdziecie do
 3614 782 846 2532 1437 3303 3614 5600 514 2064
 domu, pozdrówcie go. **13** I jeśli [-] dom okaże się godny, niech przyjdzie
 1515 5216 1909 846 1161 1437 3361 5600 514 5216 1515 4314
 pokój wasz na niego. A gdyby nie był godny, wasz pokój niech powróci
 1994 5209 2532 3739 3361 1437 1209 5209 3366 191 3056
 do was. **14** A kto nie przyjąłby przyjąłby was ani (nie) wysłuchał słów
 5216 1831 3614 2228 1565 4172 1621 2868 4228
 waszych, wychodząc z domu lub (z) tego miasta, strząśnijcie pył (ze) stóp
 5216 281 3004 5213 414 2071 1093 4670 2532 1116
 waszych. **15** Zaprawdę, mówię wam: Lżej będzie ziemi Sodomy i Gomory
 1722 2250 2920 2228 1565 4172 2400 1473 5209 649 5613 4263 1722
 w dniu sądu, niż temu miastu. **16** Oto ja was posyłam jak owce między
 3319 3074 1096 3767 5429 5613 3789 2532 185 5613 4058
 wilki. Bądźcie więc mądrzy, jak węże i czyści, jak gołębie. **17**
 1161 4337 575 444 1063 3860 5209 1519 4892
 I wystrzegajcie się [-] ludzi, ponieważ będą wydawać was przed sanhedryny
 2532 1722 846 4864 3146 5209 3146 2532 1909 2232
 i w swoich synagogach będą was biczować. **18** Oraz przed rządców
 1161 2532 935 71 1752 1700 1752 1519 3142
 [-] i królów będziecie prowadzeni z mojego powodu, na świadectwo
 846 2532 1484 1161 3752 5209 3860 3361 3309 4459 2228
 im oraz narodom. **19** A gdy was wydadzą, nie troszczcie się, jak lub
 5101 2980 1063 1325 5213 1722 1565 5610 5101 2980
 co powiecie, bowiem będzie dane wam w tej chwili, co macie mówić,
 1063 3756 5210 2075 2980 235 4151 5216 3962
20 ponieważ nie wy jesteście tymi, którzy mówią, ale duch waszego Ojca,
 2980 1722 5213 1161 80 3860 80 1519 2288 2532 3962 5043
 który mówi w was. **21** A brat wyda brata na śmierć i ojciec dziecko,
 2532 1881 5043 1909 1118 2532 2289 846 2532 2071
 i powstaną dzieci przeciwko rodzicom, i zabiją ich. **22** I będziecie
 3404 5259 3956 1223 3450 3686 1161 5278
 znienawidzeni przez wszystkich z powodu mojego imienia. A kto wytrwa
 1519 5056 3778 4982 1161 3752 5209 1377 1722 3778
 do końca, ten zostanie wybawiony. **23** A gdyby was prześladowali w tym
 4172 5343 1519 243 281 1063 3004 5213 3756 3361
 mieście, uciekajcie do drugiego. Zaprawdę bowiem mówię wam, nie [-]
 5055 4172 2474 2193 302 2064 5207 444
 skończycie (obchodzić) miast Izraela, aż [-] przyjdzie Syn Człowieczy. **24**
 3101 3756 2076 5228 1320 3761 1401 5228 846 2962
 Uczeń nie jest ponad nauczycielem, ani niewolnik ponad swego pana. **25**

Wystarczające dla ucznia, aby się stał jak jego nauczyciel, i niewolnik –
 jak jego pan. Jeśli pana domu nazywali Belzebubem, (to o) ile bardziej
 jego domowników. **26** Więc nie bójcie się ich. Nie ma bowiem nic ukrytego,
 co nie będzie objawione, ani ukrytego, co nie będzie poznane. **27** To, co
 mówię wam w ciemności, powiedzcie w świetle, i co na ucho słyszycie,
 głosicie na dachach. **28** I nie bójcie się [–] tych, którzy zabijają ciało, ale
 duszy nie są w stanie zabić. Ale bójcie się raczej tego, co może i duszę,
 i ciało zniszczyć w Gehennie. **29** Czy nie za asa są sprzedawane dwa
 wróble? Nawet jeden z nich nie spadnie na ziemię bez (woli) waszego Ojca.
30 A nawet wszystkie włosy na waszej głowie są policzone. **31** A zatem:
 nie bójcie się. Wy jesteście ważniejsi, niż liczne wróble. **32** Każdy więc, kto
 przyzna się do mnie przed ludźmi, i ja się przyznam do niego przed moim
 Ojcem w niebiosach. **33** A kto [–] by się wyparł mnie przed ludźmi,
 i ja się wyprę go przed moim Ojcem w niebiosach. **34** Nie myślcie, że
 przyszedłem rzucić pokój na ziemię. Nie przyszedłem rzucić pokoju, ale
 miecz. **35** Ponieważ przyszedłem uczynić rozdzielenie, (aby) człowiek (był)
 przeciwko swemu ojcu, i córka – przeciwko swojej matce, i panna młoda
 przeciwko swojej teściowej, **36** a nieprzyjaciółmi człowieka domownicy
 jego. **37** Kto kocha ojca lub matkę bardziej, niż mnie, nie jest mnie godny.
 I kto kocha syna lub córkę bardziej, niż mnie, nie jest mnie godny. **38**
 I kto nie bierze swego krzyża, a idzie za mną, nie jest mnie godny. **39**
 Ten, który znalazł swoją duszę, straci ją, a ten, kto stracił swoją duszę
 z powodu mnie, znajdzie ją. **40** Ten, kto przyjmuje was, mnie przyjmuje;
 a ten, który przyjmuje mnie, przyjmuje tego, który mnie posłał. **41**
 Kto przyjmuje proroka ze względu na imię proroka, weźmie zapłatę proroka,

²⁵³²i ¹²⁰⁹ten, który przyjmuje ¹³⁴²sprawiedliwego ze względu na ¹⁵¹⁹imię ³⁶⁸⁶sprawiedliwego, ¹³⁴²
²⁹⁸³weźmie ³⁴⁰⁸zapłatę ¹³⁴²sprawiedliwego, **42** ²⁵³²i ³⁷³⁹kto ¹⁴³⁷by ⁴²²²napoił ¹⁵²⁰jednego (z) ⁵¹³⁰tych ³³⁹⁸małych
⁴²²¹kielichem ⁵⁵⁹³zimnej (wody) ³⁴⁴⁰jedynie ze względu na ¹⁵¹⁹imię ³⁶⁸⁶ucznia, ³¹⁰¹zaprawdę, ²⁸¹mówię ³⁰⁰⁴
⁵²¹³wam, ³⁷⁵⁶nie ³³⁶¹[-] ⁶²²straci ⁸⁴⁶swojej ³⁴⁰⁸zapłaty.